

Голтвяниця Н. Ю.,

Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя

ДЕЯКІ ЗАУВАГИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПОСТУЛАТІВ Г. П. ГРАЙСА У ФРАНЦУЗЬКИХ ІНТЕРНЕТ-ФОРУМАХ

У статті французький інтернет-форум розглядається як дискурсивна спільнота. Комунікативну поведінку учасників інтернет-форумів представлено крізь призму реалізації в них постулатів мовленнєвої взаємодії Г. П. Грайса. Окреслено основні випадки їх дотримання та порушення.

Ключові слова: інтернет-форум, комунікативна поведінка, постулати Г. П. Грайса, ефективність спілкування.

В статье французский Интернет-форум рассматривается в качестве дискурсивного сообщества. Рассмотрено коммуникативное поведение участников французских Интернет-форумов через призму реализации в них постулатов речевого взаимодействия Г. П. Грайса. Указаны основные случаи их соблюдения и нарушения.

Ключевые слова: Интернет-форум, коммуникативное поведение, постулаты Г. П. Грайса, эффективность общения.

The article touches upon the Internet-forum as a discourse community. The communicative behavior of Internet-forum participants is considered through the Gricean Maxims. The main situations where a speaker respect or violate the Grice's Maxims are defined.

Key words: Internet-forum, communicative behavior, Gricean Maxims, effective communication.

Віртуальне інтернет-опосередковане спілкування посіло чільне місце серед різних форм комунікації. Воно також регулюється певними правилами, попри те, що притаманна йому анонімність нерідко сприяє вивільненню емоцій співрозмовників, що іноді призводить до порушень комунікативної норми. Виявлення цих правил сприятиме кращому розумінню ефективності інтернет-спілкування.

Об'єктом нашої наукової розвідки є французькі інтернет-форуми, а **предметом** – правила, якими регулюється комунікативна поведінка учасників цих форумів.

Метою є з'ясувати правила спілкування, притаманні французьким інтернет-форумам.

Особистість пов'язана з соціальними системами через ролі, які вона виконує в них. Вона може виконувати ці ролі, а може припинити це робити, однак система, в якій існують ці ролі, продовжує функціонувати [8, с. 58]. Роль співвідноситься з більш динамічним аспектом статусу або позиції в соціальній системі. І якщо соціальна роль – це нормативно ухвалений суспільством зразок поведінки, очікуваний від кожного, хто обіймає задану позицію, то соціальна позиція, або статус, – формально встановлене або мовчки визнане місце індивіда в ієрархії соціальної групи. Статус характеризує місце людини по вертикалі (високе / низьке), а роль вказує, що особистість робить. Подібно будь-якій іншій поведінці, міжособистісна мовленнєва поведінка підпорядковується законам статусно-рольової взаємодії [3, с. 122].

Починаючи з робіт Т. ван Дейка [5, с. 24], дослідники вказують на те, що в процесі соціалізації особистість засвоює певні сценарії поведінки, у тому числі й комунікативної, у типових комунікативних контекстах. Тобто мовець під час спілкування повинен активізувати таку інформацію про комунікативну ситуацію як специфічний тип ситуації, фрейм контексту, релевантний у поточний момент, властивості та відносини між соціальними позиціями, функціями та конкретними учасниками, а також правила, закони, норми, які визначають можливі дії цих людей. Іншими словами, кожна особистість виступає носієм набутих фреймів комунікативної поведінки у типізованих ситуаціях.

Суттєвим є те, що паттерни комунікативної поведінки є елементом соціальної структури спільноти. Це пояснюється, в першу чергу, проявом неперервності відновлення соціальної структури в комунікативних взаємодіях акторів. По-друге, усі інтеракції характеризуються тим, що вони є одночасно унікальними та загальними, особливими та порівнюваними. Відповідно, їх можна аналізувати, виокремлюючи типове для тих чи інших соціальних відносин [2, с. 188].

Входження особистості до нової дискурсивної спільноти в Мережі передбачає процес соціалізації, коли мовець, окрім задоволення власних комунікативних потреб, знайомиться з соціальною стратифікацією спільноти та особливостями інтеракцій між її членами. Особливу увагу в процесі соціалізації в межах віртуальної спільноти, на думку С.В.Бондаренка привертають: «1) форми ритуальної взаємодії: представлення, звертання, вітання, прощання тощо; 2) використання акторами специфічних ніків; 3) особлива символічна система (національна мова, жаргон, сленг) і темп інтеракцій, зрозумілі лише в цій соціальній групі» [2, с. 106-107].

Особистість реалізує свої ролі в межах соціальної групи. Тому при дослідженні діалогічного мовлення особливий інтерес викликають саме малі соціальні групи, з двох та більше осіб, що взаємодіють та впливають один на одного протягом певного проміжку часу [6, с.518]. При цьому група відзначається такими ознаками: її члени є носіями колективної ідентичності, мають спільні норми та колективну мету, здебільшого мають подібну поведінку та залежать один від одного, а також сприймають один одного як особистостей, де остання риса вважається найбільш релевантним та динамічним критерієм, оскільки навіть за умови дотримання попередніх критеріїв, окрім останнього, така спільнота індивідів не буде вважатися малою соціальною групою [6, с. 518; 7, с. 10-11]. Також кожна соціальна група має свій характерний дискурс [1, с. 80].

Фактично у форумі також дотримуються цих вимог, оскільки співрозмовники мають уявлення про предмет обговорення (технічно є можливим перечитати попередні сторінки діалогу-обговорення), спільну мету та інтерес, поведінка на форумі є регламентованою, наприклад:

*Règles d'utilisation du forum**Bonjour,**pour qu'il soit agréable de lire et de participer au forum, nous vous prions de bien vouloir suivre quelques règles importantes que voici:**– Tout d'abord, se rappeler qu'on est sur un forum convivial, ne pas critiquer sans cesse les avis des autres. Ne pas faire dégénérer les conversations en dispute, garder le sens de l'humour.**– Si vous craignez que votre post soit tendancieux, n'hésitez pas à y ajouter des émoticônes afin de préciser votre état d'esprit.**– Un autre point important: ne surtout pas écrire en «mode SMS», cela donne des messages horribles à voir et très pénibles à déchiffrer. Rassurez-vous, on ne facture pas les messages aux caractères.**– Merci aussi de vérifier dans les derniers sujets que votre message n'a pas déjà été posté. On ne vous demande pas de faire des fouilles archéologiques, mais ne pas prendre la peine de vérifier dans les 2-3 premières pages que votre message n'est pas redondant.**– Poster les messages dans le forum adéquat: cela ne demande pas beaucoup d'effort tout en laissant le forum ordonné**– Eviter de poster des messages totalement inutiles, vides. Un smiley c'est sympa mais ça ne fait pas un message complet.**– Identifiez-vous par un pseudo perso (autre que celui attribué par défaut), c'est plus sympa et si vous rajouté une petite image vous illustrant c'est encore mieux....**Merci.*[\[www.planparty.com\]](http://www.planparty.com)

Вищевказані правила є типовими для більшості форумів, однак можуть бути трохи розширеними на інших сайтах. Вони в цілому співвідносяться з відомими постулатами (максимами) мовленнєвої поведінки, сформульованими Г.П.Грайсом: кількості, якості, відношення, манери мовлення [4, с. 222-223].

Так, першому принципу діалогової взаємодії – «1) Твоє висловлювання повинно мати інформації не менше, ніж потрібно; 2) Твоє висловлювання не повинно мати більше інформації, ніж потрібно» [там само, с. 222] – відповідають четвертий та шостий пункти. Надмірна кількість інформації, що немає цінності для адресата – флуд, зазвичай забороняється на форумах: *Ne postez pas plusieurs fois le meme message. Le flood est totalement interdit sur le forum, et ce pour la tranquillité et le respect du temps d'accès de tous.*

[\[http://forum.telecharger.01net.com\]](http://forum.telecharger.01net.com)

Щодо другого принципу, який вимагає правдивості та обізнаності, на деяких форумах зазначається лише, що за зміст повідомлень повну відповідальність несуть лише учасники спілкування: *Financeimmo.com n'est aucunement responsable du contenu des forums et donc de ses messages.*

Nous ne garantissons ni l'exactitude, ni la véracité, ni la valeur officielle d'aucun message. Les messages sont la propriété de leurs auteurs. Ils expriment une opinion de leurs auteurs et pas nécessairement celle du site www.financeimmo.com.

[\[www.financeimmo.com\]](http://www.financeimmo.com)

Третій постулат відношення, що наголошує на релевантності повідомлень темі розмови, співвідноситься з п'ятим пунктом.

Нарешті, четвертий постулат манери мовлення, що вимагає від мовця чіткості та прозорості мовлення відповідає другому та третьому пунктам правил.

Отже, задля забезпечення ефективності спілкування на форумі, його авторами подається перелік правил поведінки, що глобально співвідносяться з постулатами Г. П. Грайса. Однак, навряд відвідувачі щоразу знайомляться з вищеподаним переліком, швидше недотримання вимог спонукає до експлікування правил, та повідомляється модератором у приватному повідомленні: *Les actes de modération des animateurs – modérateurs (déplacement, suppression de tout ou partie de message...) seront, dans la mesure du possible, expliqués par courriel.*

[\[www.richardcazenave.com\]](http://www.richardcazenave.com)

Або ж за наявності більш серйозних зауважень учаснику форуму дається бан, що лишає його можливості безпосередньо продовжувати спілкування під своїм ніком.

У повсякденному ж реальному спілкуванні правила комунікативної взаємодії засвоюються особистістю в процесі соціалізації та іноді формально оголошуються при входженні особистості до іншої соціальної групи. Наприклад: Едді посварився зі своїм керівником, у якого тільки-но нещодавно почав працювати. Після сварки один з колег пояснює, що ніхто в його оточенні не має права розмовляти з шефом подібним чином:

-Mais t'es malade ! Personne parle au vieux comme ça. [La vérité si je mens]

Частково функцію регулювання спілкування та дотримання комунікативної норми у форумах виконують модератори, які видаляють повідомлення, що не відповідають обговорюваній темі або грубо ображають інших співрозмовників. Але найчастіше на порушення комунікативної норми та принципів кооперації вказують самі відвідувачі форуму. Наприклад, жінка на форумі *ForumFr* попросила поради щодо своїх котів, які не знаходять спільної мови. Однією з порад було зробити з котів лазанью (*te fais pas chier, fais-en des lasagnes et vends les à Findus pour qu'ils mettent que c'est des lasagnes au lapin* 🐰), а іншою негативною реакцією – звинувачення в тому, що ця жінка взагалі не розуміється на котях (*Et tu te pose encore la question? 🐱*) *C'est quoi ces gens qui ont deux chats chacun et qui en fait n'y connaissent rien...*

Реакцією авторки теми була негативна характеристика співрозмовників-«порушників»:

Je pourrais juste comprendre pourquoi il y a systématiquement des personnes qui se sentent obligées d'être désagréable sur les forum ???

та позитивна щодо інших відвідувачів:

Je remercie les personnes polies et courtoises qui m'ont répondu ne serais-ce que normalement 😊

Проведена нами наукова розвідка дозволяє зробити **висновок**, що правила поведінки у форумі глобально співвідносяться з відомими постулатами (максимами) мовленнєвої поведінки, сформульованими Г. П. Грайсом: кількості, якості, відношення, манери мовлення. Зважаючи на той факт, що правила комунікативної поведінки на більшості форумів подаються експліцитно, а за їх дотриманням зазвичай слідкують модератори, інтерес для подальшого дослідження представляють випадки порушення цих вимог. Ці порушення можуть бути спонтанними як результат емоційної реакції на спілкування, так і стратегічними (прихована реклама, спам, тролінг, ельфінг, тощо). Перспективним також вбачається вивчення психологічних чинників, що супроводжують порушення постулатів Г.П.Грайса, але й вербальних маркерів, розробка методики розпізнавання випадків навмисного порушення ефективності комунікативної поведінки.

Література:

1. Белова А. Д. Лингвистические аспекты аргументации: Лингвистика. Теория коммуникации. Английский язык / Киевский национальный ун-т им. Тараса Шевченко / А. И. Чередниченко (отв.ред.). – 2-е изд., перераб. и доп. – К., 2003. – 304 с.
2. Бондаренко С. В. Социальная структура виртуальных сетевых сообществ : дис.... доктора социологических наук : 22.00.04 / Бондаренко Сергей Васильевич. – Ростов-на-Дону, 2004. – 396 с.
3. Горелов И. Н. Основы психолингвистики / И. Н. Горелов, К. Ф. Седов. – М. : Лабиринт, 1998. – 256 с.
4. Грайс Г. П. Логика и речевое общение // Г. П. Грайс // Новое в зарубежной лингвистике : [Переводы]. – М. : Прогресс, 1985. – Вып. 16 : Лингвистическая прагматика / Сост. и вступ. ст. Н. Д. Арутюновой и Е. В. Падучевой. Общ. ред. Е. В. Падучевой. – М. : Прогресс, 1985. – С. 217-237.
5. Дейк Т. А. ван Язык. Познание. Коммуникация : сборник работ : перевод с англ. / Т. А. ван Дейк ; Составление В. В. Петрова; Пер. с англ. яз. под ред. В. И. Герасимова; Вступ. ст. Ю. Н. Караулова, В. В. Петрова. – М. : Прогресс, 1989. – 312 с.
6. Franzoi Stephen L. Social psychology / Stephen L. Franzoi. – Madison: Brown & Benchmark, 1996. – 631pp.
7. Galanes Gloria J. Communicating in groups: applications and skills / Gloria J. Galanes, Katherine Adams, John K. Brillhart. – Boston: The Mc Graw-Hill companies, 2000. – 296 p.
8. Longres John F. Humain behavior in the social environment / John F. Longres. – [Second edition]. – F. E. Peacock Publishers, Inc., 1995. – Itaska, Illinois. – 566 p.